

Anmeldelser

Bibliographia Cartographica; vol 22 & 23. Red. L. Zögner. München, Saur, 1996. xviii, 424 s. & xviii, 401 s., 21 cm. á DEM 168,-.

På sin vis er dette to bind i en prisværdig serie. Det er et omfattende job for redaktøren at bringe sådanne bibliografier på banen – selv om han har en omfattende og nødvendig kreds af meddelere. Godt fyre lande er direkte repræsenteret blandt meddelerne med en til otte deltagere. Mange lande er altså ikke direkte repræsenterede; og tilsvarende kan man være noget skeptisk m.h.t., hvor tæt nettet er – selv om begge disse årgange har 4300 hhv 4500 bibliografiske poster. En vis skepsis er også begrundet i den ganske ambitiøse liste over kategorier som disse poster er rubriceret i. Ud over den regionale del, der refererer til enkelte lande, er der 14 hovedkategorier med op mod hundrede underrubrikker på 2–3 lavere niveauer. Kriterierne for optagelsen er ikke klare. Som dansker må man være noget beskæmmet over, at der kun er et par poster i den regionale afdeling – skulle det være forskningspolitikken, der sætter sit præg? De geografisk meget flittige finner er kun repræsenterede med 3–4 poster medens fx Norge er oppe på en snes – så mon ikke også meddelernes individuelle skøn, som der naturligvis må være, sætter deres tydelig præg. Serien udgives af Statsbiblioteket i Berlin, man må håbe, at man dér får ressourcer til en mere moderne udgivelsesform på passende elektronisk medium: database, CD-Rom, gerne på internet. Som udgivelsesformen er nu, som årbøger, i forhold til en moderne videnskabelig arbejdsform, er det en meget gammeldags og uhåndterlig publiceringsform – netop for bibliografiske værker, hvis formål er at blive benyttet.

Henning Mørch

D. Henze: Enzyklopädie der Entdecker und Erforscher der Erde. - 19. Lfg.: Polo. Graz, Akademische Druck und Verlagsanstalt, 1998. s.245-372. 28 cm. Pris ej oplyst.

Hefte undrager sig anmeldelse, da det helt beskæftiger sig med Marco Polo, men begynder godt inde i biografien og ender ikke alene i en sætning, men med en orddelingsstreg. Det er således et meget godt eksempel på den meget gammeldags og upraktiske udgivelsesform. Polo må være en af de opdagesrejsende, der i dette værk får den mest omfattende behandling; også litteraturhenvisningerne teg-

ner til at blive meget omfattende. Generelt tegner værket lovende – selv om det er uden illustrationer. Det første hefte kom i 1975 så der resterer vel skønmæssigt en fjerdedel – man må håbe og bede til, at det bliver fuldbragt.

Henning Mørch

Soil Responses to Climate Change. M. D. A. Rounsevell & P. J. Loveland, eds. NATO ASI Series. Series I: Global Environmental Change, 23. Springer, Berlin 1994. x, 312 s., ill., 24 cm. DEM 198,-.

Antallet af videnskabelige studier af effekten af globale klimatiske ændringer er stærkt stigende. Derfor er der behov for litteratur om emnet, dels lærebøger i form af oversigtsværker, dels bøger om specifikke emner og med en mere snæver læsekreds. Denne bog hører til den sidste type. Bogen indeholder 26 artikler præsenteret ved NATO Advanced Research Workshop on Soil Responses to Climate Changes i England, september 1993. En række emner bliver behandlet, bl.a. næringsstofkredsløb i landbrugsjorde, erosion, mikrobiologisk omsætning samt jordbundsklassifikation i relation til globale temperaturstigninger. Geografisk omtales jordtyper fra hele verden, og artiklerne omhandler både feltobservationer og modelstudier. Bogen formår ikke at give et samlet billede af den nuværende viden omkring de komplekse sammenhænge mellem jordbundsprocesser og klimatiske variationer. Derimod præsenteres en samling mere eller mindre tilfældige artikler. Af speciel interesse er en oversigtsartikel om sedimentære bjergarters rolle som pulje for kulstof i det globale kulstofbudget. Artiklerne er generelt spændende, og der præsenteres ny viden. Der savnes en opdeling af artiklerne i emner samt en rød tråd i bogen. Et stikordsregister gør det muligt at anvende bogen som opslagsværk. Bogen er ikke velegnet som grundbog eller introduktionsbog, men kan være velegnet i forbindelse med specialkurser. Bogen er bestemt læseværdig for den særlig interesse-rede.

Bo Elberling

K. H. Tan: Principles of Soil Chemistry. 2. ed., Dekker, New York 1994. xv, 362 s., ill., 24 cm. USD 65,-.

Denne grundbog om jordkemi fører læseren i 11 korte kapitler ind i de elementære principper om jordens sammensætning og de basale jordbundsdannende processer. Bogen indledes med et kapitel om elementær kemi, som efterfølges af et kapitel om elektronaktivitet. Kap. 3 præsenterer en opdeling i jordbundes bestanddele blandet med syre-base teori og ligninger for ionaktiviteter. Kap. 4

omhandler organisk stof og kap.5 beskriver forskellige lerminerale. Kap. 6-8 omhandler adsorption og ionudbytning og kap. 9-10 de jordbundsdannende processer, herunder en uddybning af emnerne beskrevet i de to første kapitler. Kapitel 11 er en fortsættelse af kap. 4 og omhandler jord og organisk stof. Fagligt set er de fleste emner behandlet overfladisk (undtagen organisk stof, kap. 11). De få illustrationer er gode og beskrivende. Men bogen er rodet opbygget og beskrivelsen af jordens fysiske bestanddele er ikke adskilt fra beskrivelsen af de kemiske processer. Nogle emner optræder flere gange, hvilket virker forvirrende. Desuden savnes et kapitel, som i højere grad binder de kemiske processer sammen med jordbundsdannelsen. Bogen er let læselig jvf. det ringe omfang, store bogstaver og simple figurer. Alt i alt en middelmådig introduktionsbog til emnet.

Bo Elberling

S. Iwata, T. Tabuchi & B. P. Warkentin: Soil-water Interactions. Mechanisms and Applications. 2. Ed., Dekker, New York 1995. xvii, 440 s., ill., 24 cm. USD 165,-.

Soil-water Interactions er en revideret og udvidet lærebog om jord og vand. Bogen er opdelt i 7 kapitler, som systematisk gennemgår rækken af processer, som er afgørende for transport af vand i jord, samt vekselvirkninger mellem vand og jordpartikler. Kapitel 1 tager et termodynamisk udgangspunkt og beskriver de drivende kræfter for bevægelse af vand i jord og indeholder desuden en historisk oversigt. Kap. 2 introducerer vekselvirkninger mellem jord og vand, mens kap. 3 fokuserer på vekselvirkninger mellem partikler igennem vandfasen. Jordvandet tilstedeværelse og bevægelse under mættede og umættede forhold beskrives i kap. 4-6. Forfatterens herkomst afspejles i kap. 7, hvor bogens tema afslutningsvis eksemplificeres med udgangspunkt i rismarker og jordbundsforhold i Japan. Bogen er velskrevet, faglig set opdateret og giver som helhed en god oversigt over emnet. Et teoretisk svært emne er beskrevet i ord, og bogen rummer kun få ligninger. Desværre er litteraturlisten præget af japanske referencer, som kan være svære at skaffe, og stikordsregisteret er ikke særlig omfattende. Endvidere savnes et kapitel omkring betydningen af luft i jord for vekselvirkninger mellem vand og jord (f.eks. forvitring). Det er en god bog med en præcis afgrænsning og udfyldning af emnet. Bogen kan stærkt anbefales til undervisning og den særlig interesserede.

Bo Elberling

K. H. Tan: Environmental Soil Science. Dekker, New York 1994. xiv, 304 s., ill., 24 cm. USD 65,-.

Jordbund og miljø er tema for denne lærebog i 10 kapitler, hvoraf de første 6 dækker de klassiske emner: jordbundsklassifikation, jordbundens bestanddele (faste partikler, vand og luft) samt de vigtigste jordbundsdannende processer (specielt ionudbytning). De efterfølgende kapitler beskriver jordbunden i relation til opdyrkning og forurening. To af disse kapitler er utraditionelle, idet de kort beskriver dels dyrkningsmulighederne i et jordløst medium og dels bioteknologiske fremskridt i relation til jordbundslæren. Det er en spændende lærebog, der er nem at læse, og som giver læseren et rimeligt overblik. Men detaljerne mangler, og i flere tilfælde sidder man tilbage med uafklarede spørgsmål. Ligninger og kemiske formler er stort set udeladt. Bogen er faglig set interessant, fordi den forsøger at binde jordbundslæren sammen med de miljømæssige aspekter, men desværre levnes der ikke plads til en uddybende beskrivelse. Bogen indeholder generelt mere jordbund end miljø. Der findes mange gode lærebøger om jordbund på markedet, og nærværende bog bliver næppe en konkurrent til de bedste af disse trods bredden.

Bo Elberling

K. H. Tan: Soil Sampling, Preparation, and Analysis. Books in Soil, Plants, and the Environment, 45. Dekker, New York 1996. xx, 408 s., ill., 24 cm. USD 100,-.

Analyse af jord og plantemateriale kan foretages ved utallige, forskellige analysemetoder. Frem for en ofte uoverskuelig præsentation af de mange forskellige analyseprocedurer sigter bogen her mod at fremhæve helheden i analysearbejdet dvs. forløbet af prøveudtagningen, prøvebehandlingen og selve analysen. Med hensyn til selve analysen gennemgås den anerkendte, mest udbredte og mest simple metode. Bogens 17 kapitler kan grupperes i tre dele, hvor kapitlerne 1-4 behandler prøveudtagningen og behandlingen af prøven frem mod selve analysen. Desuden behandles her emner som formålet med analysen, fejlkilder og variabilitet som påvirker denne del af analysearbejdet. Kap. 5-12 gennemgår metoder til analyse af jordbunds egenskaber og -elementer. Følgende analysemetoder gennemgås: analyse af vand i jord, bestemmelse af jordens tekstur, bestemmelse af densitet og volumenvægt, måling af pH, bestemmelse af kation-ombytningskapacitet, analyse af makroelementer (kvælstof, fosfor, kalium, natrium, calcium, magnesium og svovl), analyse af mikroelementer (aluminium, jern, silicium, mangan, kobber, bor, molyb-